

GLÓR na nGAEL

Bheadh sé deacair áibhéil a dhéanamh faoin tábhacht a bhaineann le Glór na nGael ó thaobh na teanga de agus maidir le saol sóisialta an phobail. Ceann dá bhuntáistí móra is ea nach gcuireann sé isteach ar aon eagrais eile, ach a mhalairt. Láidríonn sé eagrais eile, cuireann sé clár oibre ar fáil agus spreagann sé eagrais chun oibre. Ní amháin sin, ach spreagann sé ceantair le craobhacha d'eagrais mar Chonradh na Gaeilge a bhunú d'fhonn an clár oibre a riaradh. Cothaíonn sé an tuiscint nach rud éigin amuigh ansin í an Ghaeilge, ach rud atá istigh ionainn, in áit éigin, rud luachmhar gur linn féin í, rud atá lárnach inár saol, rud a thugann an ceart dúinn a rá gur Gaeil muid, fiú murar cainteoirí ó dhúchais muid, fiú mura bhfuil muid líofa go fóill.

Glór na nGael 1962

Lag trá dorchá a bhí ann, ó thaobh na Gaeilge de, i seascaidí na fichiú haoise agus bhí léas dóchais ag teastáil ón chuid sin den phobal a raibh suim acu sa chás. Chuir Cumann na Sagart an léas sin ar fáil nuair a ghlac siad le moladh ón Athair Tomás Ó Fiaich comórtas a bhunú do na bailte ab fhearr a bhí ag saothrú ar son na Gaeilge.

Reáchtáladh an chéad chomórtas sa mbliain 1962 agus ghlac 43 bhaile páirt sa bhliain sin. D'éirigh leis an iarracht agus d'fhás sé agus is comórtas náisiúnta i gceart anois é le hiomaitheoirí i ngach contae.

An bhFuil Gá le Glór na nGael?

Tuige a bhfuil gá le Glór na nGael? Bhuel, mar a dúirt an tAthair Pádraig Ó Fiannachta ina leabhar *'Milis An Teanga'*, chuaigh an Ghaeilge *'Le fuacht is le fán'* ó Chath Chionn tSáile i leith. Bhí uasaláicme na nGael scriosta agus d'imigh na scoileanna i léig de réir a chéile. Ba rialtas agus ba státseirbhís de Bhéarlóirí a bhí i mbun na tíre uaidh sin amach. Mar a deir an tOllamh Brian Ó Cuív *'The State Papers...show us that the extirpation of that language remained*

state policy.' Ba bhuille trom é an Gorta. Timpeall na bliana 1851 dúirt an file Séamus Mac Cruitín

'Is doiligh liom gan sult gan scéal caint, comhluadar seanGhael...

*Mór an béal mar chuaigh ar fán
Ár ndáimh léannta gan milleán...*

Ach bunaíodh Conradh na Gaeilge sa bhliain 1893, d'fhonn, mar a dúirt Dubhghlas de hÍde, 'an Ghaeilge do choinneáil dá labhairt'. Tháinig 1916. Bunaíodh an stát. Rinne an rialtas nua Éireannach socrúithe éagsúla d'fhonn an Ghaeilge a athréimniú mar theanga labhartha agus bhain an chuid is mó de na socrúithe sin leis an earnáil oideachais agus leis an tSeirbhís Phoiblí. Níor shocraigh an rialtas go mbainfí úsáid as an nGaeilge mar theanga oibre, ar scála ar bith, sa Dáil ná sa Seanad, agus, mar thoradh air sin, níor baineadh feidhm aistí mar theanga oibre sa Státseirbhís. Ba thubaist é seo.

Tar éis na bliana 1947 laghdaíodh an tacaíocht don Ghaeilge agus faoin am gur bhunaigh Cumann na Sagart Glór na nGael sa mbliain 1962, bhí an Ghaeilge á tréigint ag na rialtais éagsúla. i 1969 ceadaiódh do

mhúinteoirí éirí as múineadh trí Ghaeilge sna bunranganna. Idir 1960 agus 1964 dúnadh na Coláistí Ullmhúcháin. Dúnadh scoileanna a bhí ag múineadh trí Ghaeilge agus cuireadh na gasúir go dtí scoileanna a mhúin trí Bhéarla. Sa mbliain 1963 cuireadh deireadh leis an Teastas Dátheangach. Idir 1965 agus 1968 d'éirigh cuid de Coláistí Oiliúna na Múinteoirí as a bheith ag múineadh trí Ghaeilge. Níor ghá pas a fháil sa Ghaeilge sna scrúdaithe agus níor ghá Gaeilge a bheith ag duine le post a fháil sa Státseirbhís níos mó.

Mar thoradh ar na gníomhaíochtaí diúltacha seo ar fad bhí drochmhisneach ar go leor faoi thodhchaí na teanga. Sin mar a bhí nuair a bunaíodh Glór na nGael.

Glór na nGael ar an gCnoc

Is é Cumann Forbartha Chois Fharraige a riarann Glór na nGael sa bparóiste seo agus chuile bhliain iarrann an Cumann ar gach eagrais agus gnó agus baile agus duine, cúnamh a thabhairt chun an Ghaeilge a chaomhnú agus a choinneáil á labhairt, agus i gcónaí riamh bhí an comhoibriú sin ar fáil.

Ceann de na nithe atá tábhachtach faoi Ghlór na nGael is ea gur mór an buntáiste don cheantar a chlár oibre a chur i gcrích. Clúdaíonn sé cuid mhór gnéithe den saol. I mbliana clúdaíonn sé Oideachas; Óige; Imeachtaí Sóisialta; Poiblíocht; an tAcht Teanga/Comhphobal Eorpach; Cúrsaí Eaglasta; An Ghaeilge sa Teaghlach agus Tograí Infreastruchtúir.

Fiú mura mbeadh aon duais faighte riamh ag an gceantar, ba obair fhiúntach í. Bíonn an pobal ag comhoibriú le chéile chun sprioc a bhaint amach. Is maith le duine duais, ar ndóigh, agus is iomaí duais a bhain Paróiste an Chnoic amach sa chomórtas. Bronnadh an Príomhdhuais Náisiúnta ar an bParóiste faoi dhó agus go leor duaiseanna eile thar na blianta. Baineadh úsáid as an airgead chun áiseanna a chur ar fáil do Scoil Sailearna, don Óige agus do Comharchumann Sailearna.

Teangacha i mBaol

Deirtear go bhfuil thart ar 5,000 teanga á labhairt ar fud an domhain. Deirtear linn chomh maith, go bhfuil líon mór de na teangacha sin ag fáil bháis in aghaidh na bliana. Tuige?

Tá rud amháin coitianta idir na teangacha atá básaithe, nó atá ag fáil bháis, agus is é sin, nach teanga oibre de chuid an rialtais iad sa tír ina bhfuil siad suite. Tá rud coitianta idir na teangacha sin nach ndeirtear fúthu go bhfuil siad i mbaol agus is é sin gur teanga oibre iad ag rialtas na tíre ina bhfuil siad

suite.

An Rialtas agus Glór na nGael

Ní mór dúinne gach deis a thapú le tabhairt ar Rialtas na hÉireann an Ghaeilge a ghlacadh mar theanga oibre inár dtír féin. Tá geallta ag an Rialtas go ndéanfaidh siad gach iarracht aitheantas a fháil don Ghaeilge mar theanga oibre sa Chomhphobal Eorpach, a bhuíochas sin do STÁDAS, iarracht a raibh baint ag Paróiste an Chnoic leis. Tá an dá rud ag teastáil, STÁDAS mar theanga oibre san Chomhphobal Eorpach, agus STÁDAS mar theanga oibre i nDáil

Éireann. Is trí chlár oibre Ghlór na nGael a thabharfar na comhluadair ar fud na tíre ar ais i dtreo na Gaeilge, a chothófar mórtas cine agus mar a dúirt de hÍde, go ndéanfar *'an Ghaeilge do chur á labhairt'*, agus b'fhéidir, de réir a chéile, na polaiteoirí a dhúiseacht. Lean Pádraig Naofa Glór na nGael. Leanaímísne, na daoine, Glór na nGael freisin. Leanann na polaiteoirí na daoine.

Brian Ó Baoill

